

A JELENLEGI VÁLSÁG NEM AZ EURÓ VÁLSÁGA

Interjú Nagy Ágnessel

A Román Nemzeti Bank Igazgatótanácsának tagjával

FEJES FANNI – SURÁNYI CSABA*

Abstract

Románia a gazdasági válság ellenére több pozitív eredményt mutat. A következőkben arra keressük a választ, hogy miként sikerült Romániának ezt elérni. Ennek feltárására interjút készítettünk Nagy Ágnessel a Román Nemzeti Bank igazgatótanácsának tagjával. A beszélgetés során a Román Nemzeti Bank intézkedéseit, lehetőségeit vizsgáljuk. Az interjú alatt kitérünk arra, hogy milyen reformokat vezettek be Romániában, melyekkel erősíteni kívánják a gazdaság belső helyzetét, mit gondolnak az eurózóna jelenlegi helyzetéről, és ez alapján hogyan állnak az eurózónához való kapcsolódáshoz. Továbbá az olvasó arról is képet kap, hogy miként viszonyulnak a devizahitelek problémájához, s hogyan kívánják elnyerni a befektetők bizalmát.

Kulcsszavak: Románia, Román Nemzeti Bank (RNB), Nemzetközi Valutaalap keretegyezmény, eurózóna, deviza hitel, volatilitás, monetáris politika, stabilizáció.

*

Mik a Román Nemzeti Bank fő feladatai, tevékenységi körei? (Illetve mennyire független a RNB működése a román kormánytól?)

A Román Nemzeti Bank a működését szabályozó törvényben megfogalmazott fő feladata az árstabilitás fenntartása. Tevékenységi köre a monetáris politikához kapcsolódó feladatokat látja el. E tevékenység mellett feladatai közé tartozik még a pénzpiac és a bankszektor szabályozása és felügyelete, pénz kibocsátása valamint a pénzügyi stabilitás biztosítása. Felépítése különbözik a Magyar Nemzeti Bankétól a Román Nemzeti Bank igazgatótanácsát a Parlament nevezi ki 5 évre szóló mandátumra és az igazgató tanács feladata a monetáris döntések meghozatala is, nincs külön monetáris tanács erre a célra létrehozva. Az igazgatótanács tagjai közgazdászok és jogászok, akik egyetemi oktatók és kutatók is.

Mivel alaptörvénye az európai jegybank alaptörvényét követi, függetlensége a kormánytól elvileg teljes. Azonban a függetlenség függ attól is, hogy kik és milyen módon tudják érvényesíteni a törvényben foglaltakat. Az RNB-nek 1990 óta ugyanaz az elnöke Mugur Isarescu. Neki és az őt körülvevő vezetőknek sikerült hiteles monetáris politikát folytatni. Ezzel a gyakorlatban is kivívták a Román Nemzeti Bank függetlenségét.

Milyen kapcsolatban áll az RNB más országok jegybankjaival, illetve az Európai Központi Bankkal?

Az RNB tagja a központi bankok európai rendszerének (KBER), melybe az EU tagországainak központi bankjai tartoznak, így a jegybankokkal illetve magával az Európai Központi Bankkal is kapcsolatban áll. Továbbá bilaterális keretegyezményeink is vannak, melyeket elsősorban felügyeleti tevékenységekkel kapcsolatban kötöttek. Azon országok jegybankjaival létesítünk bilaterális egyezményeket, amely országok kereskedelmi bankjai Romániában meghatározó szerepet töltenek be.

Jelenleg a lej stabilnak mondható, milyen intézkedésekkel érték el a stabilitást?

Kizárólag monetáris eszközökkel nem lehetett a makrogazdasági mixen egyensúlyi kiigazításokat végezni. Így 2010 júliusában a román kormány drasztikus fiskális és jövedelemoldali változásokat eszközölt annak érdekében, hogy a fennálló makrogazdasági egyensúlytalanságokat valamilyen módon ellensúlyozza.

* Fejes Fanni a *South-East Europe - Research Institution* fiatal kutatója; Surányi Csaba az *International Relations Quarterly* főszerkesztője.

Ez elsősorban a kormány bevételeinek növelését jelentette, melyet az áfa 5 százalékos növelésével kívántak elérni. Másodsorban pedig az állami szektorban dolgozó alkalmazottaknak jövedelmét csökkentették 25 százalékkal. Mindez drasztikus beavatkozás volt, de stabilizálta a román gazdaságot. Márpedig ha egy országban a gazdaság fundamentuma stabil, akkor a piaci befektetők bizalma is nő az adott ország iránt. Ugyanakkor az árfolyamról elmondható, hogy rendkívül volatilis. Egyik komponense egy adott országhoz, míg a másik komponense egy másik országhoz tartozik (euró esetében az Európai Központi Bankhoz). Az országok saját valutájukat, sokkal jobban ismerik, így tudják, hogy mit kell tenniük annak érdekében, hogy a külső devizával való találkozás sikeres legyen, és a pénzügyi szereplők bizalma megmaradjon. Romániában a szükséges intézkedéseket végrehajtották s ennek köszönhető a jelenlegi stabilitás.

Az utóbbi időben csökkent az infláció Romániában majd a Román Nemzeti Bank a napokban tovább csökkentette az idei évre szóló inflációs előrejelzését (3,3%-ra), ez a gazdaságra nézve pozitív hatással van. Minek köszönhető mindez?

Huszonegy évvel ezelőtt a volt szocialista országok közül Romániában volt a legmagasabb az infláció. Az eltelt 21 év alatt azonban jelentős mértékben sikerült csökkenteni azt. Ezen csökkenésnél nem elhanyagolható szempont, hogy az országok nem ugyanazon szintről indultak. Romániában arányaiban is jelentősen nagyobb volt a csökkenés más országokhoz képest, akik ugyan magas, de Romániához képest jóval alacsonyabb inflációs rátáról indultak. A csökkenésnek strukturális okai voltak. Ezt követően, amikor 2010-ben látványos eredményhez értünk (4,5%-hoz), a kormány áfa emelés mellett döntött. Ez az inflációs szint növekedését okozta, de 2011 augusztusára ez a fiskális infláció növekedés a bázis effektus hatására eltűnt. Ekkor a várt 4,5% helyett 3,4%-ra esett vissza az infláció, ennek oka elsősorban a volatilis áruk árának csökkenése volt. Az alapvető élelmiszerek kategóriája főként a tojás, zöldség, gyümölcs kategóriák árcsökkenése volt jellemző. 2011-ben a fent említett kategóriák árai több mint 12%-kal csökkentek, s mivel a fogyasztói kosárnak Romániában az élelmiszerek 33% -át teszik ki, ezen árcsökkenés jelentősen befolyásolta az inflációt. Emiatt azonban, az infláció csökkenés nem feltétlenül jelenti azt, hogy a versenyképesség változott, sokkal inkább egy jó mezőgazdasági évnek köszönhető.

Hogy áll Románia a konvergencia kritériumokkal, mik az eurozónához való csatlakozás esélyei jelen körülmények között?

Románia stabilan és következetesen a 2007-es Európai Unió csatlakozás óta fenntartja a bejelölt 2015-ös dátumot. Azokat a reformokat, amit a csatlakozás megkövetel, ha a belépés nem is következik be, akkor is végre kell hajtania Romániának mind a fiskális, mind a gazdasági versenyképesség növekedése terén.

Hogyan látja ön az euróválság mennyire súlyos, fennáll-e annak az esélye, hogy végleg megbukik az euro? Pénzügyi válságkezelő intézkedések megelőzhetik-e a recessziót vagy már elkéztünk ezzel?

Véleményem szerint, az eurózóna nem fog megbukni, sőt bővülni fog. Ennek két oka van. Első, hogy Európa a világgazdasági versenyben jobban tud érvényesülni egy közös pénzzel, mint az egyes országok saját pénzzelükkel. Második oka pedig, hogy a jelenlegi válság nem az euró válsága. A görögök helyzetéről azt állítják, hogy az eurózónához kapcsolódás okozta. Holott 1933-ban is hasonló helyzetben voltak: nem tudták finanszírozni az államadósságot, s ekkor még nem euró volt. Tehát az államadósságot egy adott ország gazdasági kultúrájához lehet kötni, nem pedig egy pénzzel.

Folytatva az előző gondolatmenetet: Ha Kína úgy dönt, hogy részt vállal az euró kisegítésében, mekkora gazdasági és esetleg politikai befolyásra tehet szert Európában? Ez milyen következményekkel járhat a környező országokban?

Kínában egy roppant pergő gazdasági növekedés van, de ez önmagában, számszerűleg nem mond semmit. Meg kell vizsgálni a háttérstruktúrát is: Kínában a pénzzel nem teljesen liberalizált, valamint az árak képzését nem a piac alakítja ki. A kínai kommunista párt úgy döntött, hogy minden exportra gyártó gyárat támogat például a villamos energia árának csökkentésével, adócsökkentéssel stb. Tehát az árak adminisztratív módon vannak ilyen alacsonyan tartva. Szóval, ha ezzel a Kínával kapcsolatban azt mondjuk, hogy jó hogy jönnek, akkor azt kell megnéznünk, mivel jönnek. Az, hogy befektetnek csak az egyik oldala a történetnek, a másik, hogy mit kérnek cserébe. Még több árut hoznak majd be ilyen nyomott áron? Én azt gondolom, hogy ezeket a problémákat az elkövetkezendő időszakban kellő garanciális feltételek mellett, az Európai Unió vezetői képesek lesznek lemenedzselni.

Ez EU-IMF csomag újabb 8 milliárdos támogatása nélkül (októberben elfogadott harmadik – de még nem átutalt, teljesítési kötelezettségeket nem fogadták el), Görögország december végére csődbe is mehet.

Ön szerint, ha Görögország az eurozónából való kilépés mellett határoz vagy kényszerül az milyen hatással lesz az euróra illetve a térség gazdaságaira nézve?

Természetesen megvalósítható, hogy kilépnek, de meg kell vizsgálni, hogy a kilépés kedvező pozícióba juttatná-e az országot. Ha Görögország áttér egy másik pénznemre, kilátástalan helyzetén nem változtat, ugyanis kötelezettségei euróban teljesítendőek, forrásai sem fognak nőni, hiszen nem lesznek olyan piaci befektetők továbbra sem, akik azért, mert az ország pénzneme megváltozott, nagyobb bizalommal fektetnének be. Továbbá, ha kilépnek, a görög lakossággal azt is el kell fogadtatniuk, hogy a kilépésnek ára van. Ezért úgy gondolom, hogy a kilépés nem járható út.

Jelen pillanatban a volt jegybank elnököt kérték fel miniszterelnöknek, ezzel jelzést adva a pénzpiacoknak, hogy elszántak abban, hogy megtegyék azokat a sürgős reformintézkedéseket Görögországban, amiket meg kell tenniük.

Okozott Romániában is hitelválságot a gazdasági válság? Ha igen, ennek megoldásában a román bankok, maga a nemzeti bank mennyiben vállal hozzájárulást a devizahitelek megsegítésében?

A devizában való eladósodottság Romániában is érzékelhető jelenség. A svájci frank helyett viszont inkább az euró eladósodás a jellemző. Közel hatvan százalék a hiteladósoknak euró hitelt igényelt, a maradék negyven százalék főleg hazai valutában adósodott el. Míg a deviza hiteleknek árfolyamkockázata van addig a lejt igénylők terhét a devizahitelekkel szembeni magasabb kamatfizetés növeli. Így ha mindkét esetet lejjebb fejezzük ki, akkor közel sincs akkora különbség a két helyzet között. Az alapprobléma tehát az eladósodottság függetlenül attól, hogy ez milyen pénznemben történik. Mindazonáltal véleményem szerint, nem jelent megoldást, ha kiemelünk egy adóst és adminisztratív módon megsegítjük, egységesen kell kezelni a problémát. A jegybank felelős a megfelelő árfolyam politika kialakításáért. A Romániában 2011 októberében az RNB által jóváhagyott, fogyasztási hitelekre vonatkozó szabályok a hitel felvételének feltételeit pontosan meghatározták. Determinálták többek között a hitelek időtartamát, valamint a hitelfelvétel összértékhez viszonyított százalékos mértékét is. A fogyasztási hitelek mellett az eladósodottság hosszú távú hitelekben is jelentős. Azonban Románia feltételezhetőleg középtávon az eruózóna tagjává válik, ezzel a devizában felvett hosszú távú hitelek árfolyamkockázata középtávon eltűnik.

Magyarországot különböző elemzések kifejezetten kockázatosnak tartják befektetések szempontjából. Mennyire érzik biztonságban a befektetők érdekeltségeiket Romániában? Tudja-e ezt kedvezően befolyásolni a Román Nemzeti Bank?

Egy adott ország gazdasági stabilitását, s ezáltal az ország befektetési perspektívájának pozitív megítélését a központi bank és az ország kormánya együttesen kell, hogy megvalósítsa. Ez a feladat nem könnyű sem Romániában sem máshol. Románia sérülékenysége a külső forrásokra való szorulásban rejlik, hiszen a belső megtakarítási ráta alacsony. De az IMF-fel (Nemzetközi Valutaalappal) 2009-ben megkötött standby egyezménynek, s az egyezmény végrehajtásának köszönhetően az ország pénzügyi értékelése összességében pozitívnak mondható. Románia 2011 márciusában újabb hitelszerződést írt alá, éppen annak érdekében, hogy a piaci befektetők biztonságban érezzék magukat. A 3,6 milliárd eurós támogatás egyfajta tartalékként funkcionál, a pénzek lehívása nem célja a kormánynak. Hosszú távon viszont külső „importból” nem lehet belső stabilitást elérni, így a fennálló időszakot a román kormánynak és az RNB-nek arra kell felhasználni, hogy a belső hitelességét erősítse. Úgy gondolom ebben a rendkívül fontos feladatban, mind a Román kormány, mind pedig az RNB elkötelezett és első számú küldetéseként tekint rá.

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2011

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre az írásunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. A cikket a következőképpen idézze:
Fejes Fanni – Surányi Csaba: A jelenlegi válság nem az euró válsága.- Interjú Nagy Ágnessel, a Román Nemzeti Bank Igazgatótanácsának tagjával. Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly, Vol. 2. No. 7. (2011 őszi) pp 1-3. Együttműködését köszönöm. A főszerkesztő.